

23 oktober 2024

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

***Eenheden van leeruitkomsten gebruiken voor een opleiding:
Toestemming nodig van docenten (en opleidingscommissie?)...
(en voorwaarden bij gebruik ervan in het wetenschappelijk onderwijs)***

1 Inleiding

We kregen een bericht doorgespeeld over een interessante internetconsultatie van de vorige maand d.w.z. een openbare raadpleging over een toch wel heel bijzonder onderwerp dat hoort bij de invoering van de wetgeving voor het gebruik van 'eenheden van leeruitkomsten (EL)'. Deze wet geldt sinds 24 september jl. formeel na de acceptatie ervan door de Eerste Kamer. Hogescholen en Universiteiten kunnen er straks zonder experimentele status mee aan de slag – uiteraard ook met de opleidingen die in de afgelopen jaren aldus zijn opgezet en ingevoerd.

Daarbij moet echter door de hogescholen wel goed naar deze wet worden gekeken als het gaat om de aanpassingen die op basis van de evaluatie moeten worden doorgevoerd – want die zijn er zonder meer. We nemen aan dat als de wet als zodanig is ingevoerd, de NVAO een controle hierop zal uitvoeren bij de desbetreffende opleidingen, mogelijk bij de eerstvolgende heraccreditatie en niet 'meteen'.

Dat bijzondere onderwerp bij deze internetconsultatie behelst het volgende:

De wijze waarop docenten kunnen/moeten instemmen met het gebruik van EL's binnen een hbo-bachelor- of Ad-opleiding dan wel binnen een wo-bacheloropleiding

Het gaat over een regeling met betrekking tot het moeten laten geven van de formele toestemming door een 'groep docenten en direct betrokkenen' voorafgaande aan het (gaan) aanbieden van een opleiding met inzet van EL's. Komt die toestemming er niet, mag derhalve niet worden gestart met de betreffende opleiding. Uiteraard kan het management het later nog een keer proberen...

Deze regeling werd overigens in deze consultatie gecombineerd met een aanpak voor universiteiten als het gaat om het bij een bacheloropleiding met LE's mogen werken. Dat mag alleen met toestemming van de overheid op basis van het hebben van een 'substantiële praktijkcomponent' in het programma. Dit punt nemen we ook toch maar mee, waar mogelijk relevant voor het hbo.

We geven hier eerst de tekst die bij de internetconsultatie werden geplaatst voor ons onderwerp, gevolgd door het voorstel voor de regeling, met bepaalde stukken uit de toelichting – in de kaders terug te vinden. Daarbij geven we eveneens de enige reactie die binnenkwam bij deze consultatie, van de AoB, want voor de rest is er bijvoorbeeld niet door de onderwijskoepels iets over deze opzet gezegd - tenzij dat achter de schermen is gebeurd... en dat merken we dan wel.

Inleidende tekst bij internetconsultatie bij dit onderwerp

Ook is deze ministeriële regeling nodig om uitvoering te geven aan de bepaling in het wetsvoorstel die regelt dat bij ministeriële regeling voorschriften van procedurele aard worden vastgesteld over de wijze waarop de docenten kunnen instemmen met het werken met eenheden van leeruitkomsten.

2 Artikelen wetsvoorstel (aanvullingen op eerdere wetgeving)

Hier volgen de artikelen die in dit specifieke wetsvoorstel zijn opgenomen, als zijnde relevant voor de andere zaken. Uiteraard geven we meteen ook maar ons commentaar.

Artikel 3. Procedurele voorschriften voltijdse wo opleidingen met een substantiële praktijkcomponent

- 1 Een opleiding wordt in de bijlage opgenomen indien het instellingsbestuur daartoe bij de minister deze opleiding elektronisch heeft aangemeld en uit de melding en de daarbij op grond van het tweede lid aan te leveren bescheiden blijkt dat sprake is van een opleiding met een substantiële praktijkcomponent.
- 2 De melding gaat vergezeld van de volgende bescheiden:
  - de gegevens in de Registratie instellingen en opleidingen, bedoeld in artikel 6.14, derde lid, van de wet;
  - het deel van de Onderwijs- en Examenregeling (OER) waarin de substantiële praktijkcomponent wordt beschreven;
  - instemming van de opleidingscommissie inzake de werkwijze bij de totstandkoming van het studieplan;
  - een positief advies van de examencommissie op de invulling van de substantiële praktijkcomponent;
  - instemming van de betrokken docenten bij de betreffende opleiding.
- 3 Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op een clustermelding.
- 4 De aanmelding van een of meer voltijdse opleidingen met een substantiële praktijkcomponent wordt gedaan op uiterlijk 1 maart voorafgaand aan het studiejaar waarin de instelling de opleiding op basis van eenheden van leeruitkomsten wil verzorgen.
- 5 De instelling doet uiterlijk met ingang van 1 maart voorafgaand aan het studiejaar met ingang waarvan de opleiding niet langer een substantiële praktijkcomponent omvat, melding hiervan aan de minister.

Het betreft de voorwaarden en het kader waarbinnen de universiteiten mogen gaan werken met EL's binnen bacheloropleidingen. De overheid wil kennelijk op deze wijze een duidelijke greep houden op het werken met EL's in het wetenschappelijk onderwijs, met het aanleggen van een formeel landelijk register. Nou ja, eigenlijk is het meer zo dat men het voor bepaalde opleidingen wil gaan toestaan en dus mogelijk maken, denkend aan de lerarenopleidingen en diverse trajecten in de gezondheidszorg. Maar dat alles mag niet automatisch allerlei deuren gaan opzetten voor alle andere opleidingen, kennelijk om te voorkomen dat er (weer) een soort wetenschappelijk duaal onderwijs ontstaat en allerlei 'onduidelijke' werkervaringen met 'schimmige' procedures buiten de professoren om worden omgezet in vrijstellingen voor onderwijseenheden.

Er is aldus een stevige lijst van voorwaarden opgesteld als een voltijdse wo-bachelor-opleiding als zodanig aan de bak wil, met instemming van de opleidingscommissie¹ voor de werkwijze rond het studieplan, een positief advies van de examencommissie voor die specifieke component en de instemming van de betrokken docenten voor de gehele opleiding – alwaar we hieronder in het algemeen verder op ingaan. Er is derhalve sprake van een drietal 'groepen' die iets te zeggen hebben, maar wel met een duidelijke overlap bij hetgeen ze dienen te aanschouwen.

Het is al bij al wel opmerkelijk dat het wetenschappelijk onderwijs op deze wijze in de wet wordt opgenomen, zonder dat men aan het experiment heeft meegedaan – en ook geen signalen daarvoor heeft afgegeven (vanaf 2016). Het lijkt erop dat de lerarenopleidingen de katalysator vormen, bijvoorbeeld om de zij-instroom een heel stuk gemakkelijker te maken. Ook kan het worden gebruikt voor de stages, praktijkervaringen, werkplekleren en andere vormen zoals het hbo die kent.

Artikel 4. Instemming voor bij de opleiding betrokken docenten

De bij de opleiding betrokken docenten kunnen instemmen met het voornemen van het instellingsbestuur om een opleiding aan te bieden die bestaat uit eenheden van leeruitkomsten via:

1. het deel van de bij de opleiding betrokken docenten dat lid is van de opleidingscommissie, of
2. indien de docenten, bedoeld in het eerste lid, dit hebben aangegeven, een afvaardiging van docenten, gekozen door de bij de opleiding betrokken docenten, die niet tevens lid zijn van het college van bestuur of de raad van toezicht.

¹ In de WHW wordt de samenstelling van een opleidingscommissie als zodanig niet voorgeschreven, maar in de praktijk worden de leden gekozen uit de studenten, de docenten en het niet-onderwijzend personeel. Dat kunnen dus ook docenten zijn van een opleiding die met EL's wil gaan werken.

Dit artikel is gebaseerd op een amendement dat de Tweede Kamer indiende tijdens de behandeling van het wetsvoorstel. Het lastige van een dergelijke actie is dat deze pas ergens in de eindfase aan de orde komt en dat de tekst van het amendement derhalve niet in de totale aanpak al gaandeweg wordt meegenomen. Dat leidt toch wel vaak tot 'verstoringen' in de effecten die met een wet worden beoogd. Voorbeelden zijn de aanpassingen in de Regeling Aanmelding en Toelating hoger onderwijs (werken niet in de praktijk) en in de mogelijkheid om als mbo en hbo samen te werken aan het verzorgen van een Ad-programma (veel te strenge eisen die aan het mbo worden gesteld).

Ook bij dit wetsvoorstel zijn allerlei kritische vragen te stellen, als het gaat om de werkbaarheid ervan voor de instellingen en het management van de betrokken opleidingen. We lopen een aantal daarvan puntsgewijs door.

- 1 Hoewel de formulering wat onhelder is, gaan we er toch maar gewoon vanuit (ook gezien hetgeen in de toelichting staat) dat dit artikel betrekking heeft op zowel het hbo als het wo. De combinatie met artikel 3 zou kunnen suggereren dat het alleen om het wo draait, maar het hbo moet ook meedoen.
- 2 Er wordt gesproken over 'de docenten die bij de opleiding betrokken zijn'. Dat is op zich toch te zien als een vage formulering, want wie zijn dat allemaal... die 'doceren'? Er zijn mensen die een kleine aanstelling hebben of vanuit het bedrijfsleven een aantal activiteiten uitvoeren, en moeten die allemaal worden meegenomen? Het veiligste en meest effectieve is het werken met degenen die namens het 'onderwijzend personeel (docerende medewerkers)' in de opleidingscommissie zitting hebben – al dan niet gekozen of via een bepaalde procedure daarvoor zijn gevraagd. Maar goed, als men zich als groepje personen niet genoeg deskundig vindt om een oordeel te vellen over het gaan werken met EL's (al moeten ze dan wellicht zelf ermee aan de slag gaan), kunnen ze via een 'verkiezing' een expert-groep instellen om het besluit van het management al dan niet te ondersteunen. Het wordt afwachten hoe dit in de praktijk gaat uitpakken.
- 3 Dit alles houdt in dat het management een team dient te hebben dat bestaat uit docenten en ander personeel dat achter deze aanpak staat. Ook is het nodig om bij aanpassingen van het programma te zorgen voor een opzet waarbij kan worden aangesloten bij wat er aan expertise binnen het team aanwezig is. Uiteraard zullen nieuwe docenten binnen de afgesproken kaders dienen te kunnen werken, met aanvullende individuele scholing en teamtrainingen.
- 4 Interessant is hoe met de verschillende varianten ('inrichtingen') van een opleiding met EL's zal worden gewerkt, dus dat eenzelfde aanpak voor de studieplannen wordt gebruikt en dat de opleidingscommissie daarbij tot duidelijke oordelen kan komen (want het zijn vaak toch de docenten van de voltijd die daarin plaatsnemen).
- 5 Een opmerking bij dit artikel in taalkundige zin. Er staat: 'De bij de opleiding betrokken docenten kunnen instemmen...'. Dat suggereert dat ze ook 'niet' daarvoor gevraagd worden, al staat er verderop dat het via twee opties kan plaatsvinden – dus het is op zichzelf wel helder. Maar we suggereren toch een tekst 'in makkelijke taal'. Ook pakken we dan de formuleringen van de opties mee (het deel is geen lid... maar de docenten zijn het... enz.).

De bij de opleiding betrokken docenten dienen in te stemmen met het voornemen van het instellingsbestuur om een opleiding aan te bieden die bestaat uit eenheden van leeruitkomsten. Het instellingsbestuur heeft daarvoor twee opties namelijk door de stemming te laten plaatsvinden onder:

1. het deel van de bij de opleiding betrokken docenten die lid zijn van de opleidingscommissie, of
2. een afvaardiging van docenten, indien de docenten, bedoeld in het eerste lid, dit hebben aangegeven, die is gekozen door de bij de opleiding betrokken docenten, die niet tevens lid zijn van het college van bestuur of de raad van toezicht.

- 6 Natuurlijk blijven er dan nog steeds vragen over:
  - Moet het besluit in scenario 1 unaniem zijn of met een gewone meerderheid? Wat als de stemmen staken?
  - Hoeveel docenten moet de afvaardiging bij scenario 2 minimaal omvatten? Moet dan het besluit unaniem worden of is een gewone meerderheid al voldoende om als instemming te worden gezien? En ook weer: wat te doen als de stemmen staken?
  - Hoe wordt die afvaardiging samengesteld? Mogen daarin leden van de commissie zitten?

3 Samenloop van verantwoordelijkheden

De enige inhoudelijke reactie bij de internetconsultatie was afkomstig van de AoB (onderwijsbond): *Om bovenstaande redenen ziet de AOb graag een aanpassing van de toelichting van de Regeling leeruitkomsten hoger onderwijs, waarbij het instemmingsrecht voor opleidingscommissies wordt geborgd. Deze aanpassing dient ter verduidelijking voor instellingen, maar ook om eventuele misverstanden te voorkomen.*

Men geeft aan dat er consequent dient te worden gecommuniceerd wat de rechten van de opleidingscommissie zijn bij dit alles, dus de commissie als geheel: onderwijzend en niet-onderwijzend personeel en studenten. Op bepaalde plekken kan het gaan om alleen het onderwijzend personeel en op andere fronten geldt het voor de gehele commissie, dus met de studenten aan boord. Dat alles moet wel even heel goed in de gaten worden gehouden en worden vastgelegd.

4 Algemene opmerkingen

Naast de zaken die raken aan de docenten (het personeel...) willen we de volgende kanttekeningen meegeven:

- 1 In het wetsontwerp wordt gesproken over de situatie waarbij *'de bacheloropleiding geheel bestaat uit eenheden van leeruitkomsten'*. Naar onze mening is deze formulering op zich in formele zin niet correct d.w.z. niet in overeenstemming met wat verder is afgesproken over het gebruik van onderwijseenheden – met wat men de 'reguliere en gebruikelijke' route noemt. Er is afgesproken dat studenten bij elke opleiding met EL's eveneens de mogelijkheid dienen te hebben om – vastgelegd in het 'studieplan' – die 'gewone' onderwijseenheden te volgen.
- 2 Het wil zeggen dat op basis van deze afspraken de opleiding in principe beide soorten eenheden: 'onderwijseenheden' en 'eenheden van leeruitkomsten', in de OER in de aanbieding moet hebben om alle groepen te kunnen bedienen, om te voorkomen dat men mogelijk onnodige studievertraging oploopt – als onverhoopt of onverwacht toch niet aan de eisen van de EL is te voldoen (bijvoorbeeld via de werkgever).
- 3 Dat betekent naar onze mening dat de formulering kan zijn: *'...de bacheloropleiding in het geheel kan worden gevolgd met het gebruik van eenheden van leeruitkomsten.'* In dat geval wordt voor degenen die vanaf het begin die leerroute volgen de propedeuse niet als zodanig in het studieplan wordt opgenomen. Er is uiteraard nog steeds sprake van het moeten inzetten van de regelingen die aan de eerste 60 studiepunten zijn gekoppeld en derhalve gewoon blijven gelden.
- 4 Het is de vraag of hogescholen formeel handelen als ze in de communicatie aangeven dat een bepaalde opleiding alleen is te volgen op basis van het gebruik van EL's. Dat is ook een vraag bij het samenwerken met branches, bedrijfstakken, groepen werkgevers en andere vormen van maatwerk – vooral op basis van het inzetten van behaalde certificaten en scholing die in allerlei functiehuizen is terug te vinden.
- 5 De opleidingscommissie bestaat ook uit een vertegenwoordiging van de studenten. Deze groep speelt geen rol bij het nemen van een besluit, net zo goed als het niet-onderwijzend personeel geen stem in het kapittel heeft.

4 Uit de toelichting op het voorstel

Het is zonder meer interessant om ook de toelichting op het voorstel op te nemen, om degenen die met dit soort opleidingen werken of dat gaan doen, te laten zien wat de overheid in gedachten heeft. Hier en daar geven we ook weer enig commentaar of stellen we vragen als iets niet echt helder wordt weergegeven. Dat doen we 'cursief'.

Algemeen

1.1. Inleiding

Dit stukje betreft een soort samenvatting van hetgeen de overheid met dit voorstel beoogt. Ook hierbij blijkt dat het vooral het kunnen inzetten van EL's in het wetenschappelijk onderwijs is opgehangen aan de lerarenopleidingen die aldus een nieuwe doelgroep kunnen aanboren.

Verder is er geen onderzoek onder alle instellingen geweest over deze voorziene 'uitbreidingen', wat samen met de stevige kritiek bij de internetconsultaties toch opmerkelijk kan worden geacht te zijn. Het meest opvallende 'compromis' is evenwel dat een 'eenheid van leeruitkomsten' een specifieke 'sub-vorm' van de 'onderwijseenheid' is geworden, en geen aparte formele categorie vormt. Dat zal ook bij reeds bestaande opleidingen terug te vinden zijn.

Flexibele opleidingsroutes ondersteunen de ambities van de overheid om Leven Lang Ontwikkelen te stimuleren (onder andere via maatwerktrajecten), opleidingstrajecten voor tekortsectoren makkelijker toegankelijk te maken voor verschillende doelgroepen en zijn onderdeel van de OCW-strategie om de lerarentekorten te verminderen.

1. In 2016 is het experiment leeruitkomsten gestart voor deeltijdse en duale hbo-opleidingen. Na evaluatie daarvan is besloten om het werken met eenheden van leeruitkomsten vast te leggen in de wet en uit te breiden met deeltijdse en duale wo-opleidingen.
2. Instellingen die met het experiment hebben gewerkt hebben aangegeven het werken met leeruitkomsten te willen verbreden naar de voltijdse varianten, met als reden dat het past binnen de huidige maatschappelijke ontwikkelingen om professionals via maatwerk en meer flexibele routes op te leiden voor het werkveld en omdat de opleidingen in het experiment goede ervaringen hebben opgedaan die één-op-één door te vertalen zijn naar de voltijdse opleidingsvarianten. Bovendien geeft de minister hiermee invulling aan de afspraak in het Bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen uit 2020, waarin is afgesproken het werken met eenheden van leeruitkomsten voor lerarenopleidingen mogelijk te maken voor alle opleidingsvarianten. Met de nota's van wijziging is mogelijk gemaakt om het werken met leeruitkomsten eveneens open te stellen voor de voltijdse opleidingen met een substantiële praktijkcomponent.
3. Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel leeruitkomsten hoger onderwijs is middels een amendement het werken met leeruitkomsten uitgebreid naar voltijdopleidingen van hogeschoolen met een kleine of ontbrekende praktijkcomponent.
4. Daarnaast is middels een ander amendement geregeld dat naast het instellingsbestuur ook bij de desbetreffende opleiding betrokken docenten het instemmingsrecht krijgen bij de keuze voor invoering van het werken met leeruitkomsten.
5. Voor voltijdse opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs blijft gelden dat alleen opleidingen met een substantiële praktijkcomponent ten aanzien waarvan dit bij ministeriële regeling is bepaald, mogen worden verzorgd op basis van eenheden van leeruitkomsten, waarbij het leren in en met de praktijk een integraal onderdeel van de opzet en inrichting van het onderwijsprogramma vormt. Bij deze opleidingen draagt het vastleggen van (nadere) afspraken over invulling, begeleiding en beoordeling in het studieplan bij aan de borging van de kwaliteit. Het betreft een beperkt aantal voltijdse wo opleidingen die in de ministeriële regeling zullen worden opgenomen.

De laatste zin is op zich opmerkelijk, door nu al als overheid aan te geven dat het aantal wo-opleidingen met EL's beperkt zal blijven. Hoeveel, dat is een kwestie van afwachten. Krijgt de UNL daarbij nog een rol, of komt er een aparte landelijke commissie voor?

1.2. Opleidingen met substantiële praktijkcomponent

Bij het bepalen van de substantiële praktijkcomponent bij voltijdse wo opleidingen zijn de huidige beroepsopleidingen en met name de lerarenopleidingen als uitgangspunt genomen. De praktijkcomponent bij deze opleidingen bedraagt ongeveer 40%. Bij deze opleidingen is het leren in en met de praktijk en daarmee het flexibel invullen van het praktijkgedeelte integraal onderdeel van de opzet en inrichting van het onderwijsprogramma en past daarmee ook bij voltijdse wo opleidingen met een substantiële praktijkcomponent zoals de academische pabo.

Interessant. Substantieel is kennelijk minimaal 40% van de studietijd, van het aantal studiepunten – nemen we aan, dus bij een academische bacheloropleiding zijn het minimaal 72 studiepunten. Wat precies de verdeling over de leerjaren is, wordt niet voorgeschreven, maar daarvoor zal wel een model worden bedacht, aansluitend bij het volgende stuk tekst.

1.3. Vaststelling opleidingen met substantiële praktijkcomponent

De regeling stelt vast welke wo-opleidingen een substantiële praktijkcomponent hebben en bepaalt dat deze opleidingen mogen bestaan uit eenheden van leeruitkomsten. Het gaat hierbij om opleidingen met de volgende kenmerken:

- Het uitvoeren van leeractiviteiten en het verzamelen van bewijsmateriaal voor het voldoen aan de leeruitkomst(en) voor de opleiding in en met de praktijk. De praktijk kan zowel beroepspraktijk zijn (bij bedrijven en instellingen in het werkveld waar de opleiding toe opleidt) als de praktijk bij maatschappelijke organisaties (werken aan maatschappelijke vraagstukken). Dit hoeft overigens niet te betekenen dat de leeractiviteiten altijd buiten de instelling plaats vinden (bijvoor-

beeld bij innovatie- of praktijklabs, praktijk- of maatschappelijke organisaties die in een onderwijsgebouw gehuisvest zijn, meervormige leeromgevingen e.d.). Leersituaties waarbij de praktijk of een praktijkcasus als simulatie, casus of hypothese zijn opgenomen door de opleiding vallen niet onder praktijkcomponent.

- Indien de omvang van deze leeractiviteiten ten minste 40% van de studielast van het gehele opleidingsprogramma omvat, is in ieder geval sprake van een substantiële praktijkcomponent.
- Hierbij zijn aantoonbaar (bewijsmateriaal, afspraken) drie partijen deelgenoot van de leeractiviteiten: de opleider, de student en een opdrachtgever/werkgever/maatschappelijke organisatie uit de praktijk.

Werk aan de winkel voor wo-opleidingen die mee willen doen, met een stevige taak voor de landelijke commissie die dit alles mag gaan beoordelen – en dus maar een beperkt aantal ervan kan goedkeuren, Verder lijkt het allemaal heel sterk op het vormgeven van een duale setting voor een voltijdse opleiding. De aantoonbaarheid zal wel moeten worden vastgelegd in een tripartite samenwerkingsovereenkomst, met sluitende afspraken – zoals dat bij het duale hbo ook het geval is. Het betekent dat alle relevante afspraken voor langere tijd moeten gelden en dat er toch helderheid dient te zijn over de componenten zelf en wat en wanneer wordt 'geleverd' – en door wie.

Zoals al eerder gezegd, moet de opleider (hogeschool, universiteit) ervoor zorgen dat er ook alternatieven voorhanden zijn als een bepaalde activiteit niet mogelijk blijkt te zijn – dus dat men als opleiding moet terugvallen op de 'reguliere' onderwijseenheid. Er mag geen studievertraging optreden als gevolg van dergelijke omstandigheden (denk aan de 'boete').

Overigens moeten bij de EL's de formele studieplannen per student worden opgesteld, zoals in de afspraken voor het werken met deze onderwijseenheden is vastgelegd. Deze dienen ook met die aantoonbare samenwerkingsovereenkomsten worden afgestemd om synchroon met elkaar te lopen. Dat wordt nog wel even een klus, maar er lopen voldoende experts rond, nemen we aan.

Opleidingscommissie:

De opleidingscommissie heeft adviesrecht op het besluit een opleiding te verzorgen op basis van eenheden van leeruitkomsten.

Daarnaast heeft de opleidingscommissie het instemmingsrecht inzake de wijze van totstandkoming van het studieplan en de termijn waarbinnen dit plan moet worden vastgesteld.

Er zijn hierbij van een paar scenario's te geven (in het algemeen):

1. *Er is sprake van een nieuwe opleiding waarbij men van plan is om te gaan werken met EL's, geheel of gedeeltelijk.*
2. *Er is sprake van een bestaande opleiding met een bepaalde variant² waarbij men voor die variant wil gaan werken met EL's, geheel of gedeeltelijk.*
3. *Er is sprake van het gaan aanbieden van een nieuwe variant van een bestaande opleiding, waarbij voor de variant gebruik wordt gemaakt van EL's, geheel of gedeeltelijk.*

Ad 1:

In dit geval zal meteen het advies van de opleidingscommissie kunnen worden meegenomen, samen met de instemming ten aanzien van de zaken die spelen rond het studieplan. We nemen aan dat bij de volgende accreditatie door de NVAO wordt bezien of de gemaakte afspraken nog steeds gelden dan wel dat bij (wezenlijke) aanpassingen de opleidingscommissie deze formele rol heeft gespeeld.

Ad 2:

Hierbij mag worden verondersteld dat de NVAO niet meteen wordt gevraagd een oordeel te geven, maar bij de eerstvolgende her-accreditatie nagaat of de opleidingscommissie op de juiste en formele wijze bij dit alles betrokken is geweest – en daarna.

Ad 3:

Op basis van de gegevens die beschikbaar zijn (aanpassingen van de regelingen)³ gaan we er vanuit dat de nieuwe variant bij bekostigde instellingen de 'toets nieuwe opleiding' bij de CDHO en

---

² Formeel is het niet 'variant' maar 'inrichting' volgens de WHW. Laten we maar 'variant' gebruiken, hoewel de CDHO het dan wel weer heeft over 'oriëntatie'...

³ Dit is dus een vraag aan de CDHO en NVAO, en aan OCW... Klopt dit?

mogelijk ook de NVAO dient te worden ondergaan. In dat geval moet de doelmatigheid worden aangetoond, mede omdat bij een eerdere aanvraag voor een bepaalde variant alleen daarover een oordeel is geveld. Het is evenwel niet helder of de NVAO dan ook iets te zeggen heeft of dat dit gebeurt bij de volgende her-accreditatie...

Docenten:

Met de Wet leeruitkomsten hoger onderwijs is in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek de bepaling opgenomen dat bij ministeriële regeling voorschriften worden gesteld over de wijze waarop de docenten die verbonden zijn aan de opleiding kunnen instemmen met het gebruik van eenheden van leeruitkomsten. Dit is het gevolg van eerdergenoemd amendement Stultiens en Beckerman.

De betrokkenheid van 'de' docenten bij een opleiding wordt in de wet opgenomen (zo is dus het voorstel) op basis van een amendement van de TK. Zoals reeds eerder aangegeven, is het gebruik van aanvullingen en aanpassingen in een late fase van het opstellen van een wetsvoorstel een lastige zaak omdat vaak de samenhang met de rest ontbreekt en het geheel niet als zodanig in ogenschouw is te nemen.

Zoals ook al eerder gemeld, nemen we aan – hoewel de voorgestelde wettekst taalkundig wat verwarrend is – dat het gaat om opleidingen in het hbo en wo. Zo niet, dan merken we het wel...

In artikel I, onderdeel B, wordt in het voorgestelde derde lid, tweede zin, «kunnen» vervangen door «worden», wordt «worden vastgesteld» vervangen door «vastgesteld» en wordt een zin toegevoegd, luidende:

Deze voorschriften bevatten in ieder geval een regeling over de wijze waarop de docenten die verbonden zijn aan de desbetreffende opleiding kunnen instemmen met het gebruik van eenheden van leeruitkomsten.

De onderhavige regeling geeft uitvoering aan genoemde bepaling. Het instemmingrecht wordt bij voorkeur neergelegd bij de docenten die deel uitmaken van de opleidingscommissie van de opleiding, maar kan ook worden neergelegd bij een gekozen afvaardiging van docenten die niet tevens lid zijn van het college van bestuur of de raad van toezicht.

Zie de eerdere opmerkingen.

Omdat niets is geregeld met betrekking tot terugwerkende kracht, is alleen instemming van docenten vereist voor vaststellingen om met eenheden van leeruitkomsten te werken die worden genomen na inwerkingtreding van de wet (1 januari 2025). Voor opleidingen die al werken met eenheden van leeruitkomsten, is de keuze al gemaakt. Daar wordt niet opnieuw over besloten. Het is bekend dat deze opleidingen inmiddels de accreditatiecyclus succesvol hebben doorlopen. Deze werkwijze waarborgt intern draagvlak en interne kwaliteitsborging en sluit goed aan bij de uitgangspunten: eigenaarschap van de instelling en opleiding, en in het bijzonder verantwoorde onderwijsvernieuwing.

Op zichzelf helder. Misschien dat opleidingen nog even snel dit jaar een besluit nemen, maar dan zal bij een volgende her-accreditatie ongetwijfeld worden gevraagd wat het draagvlak is (geweest) onder de docenten en hoe besluiten over aanpassingen e.d. zijn genomen.

5 Nog even kort door de bocht

Zo alles bij elkaar, met het eerste wetsvoorstel, de aanpassingen, de amendementen, de aanvullingen en vervolgens nog de aanpalende wet- en regelgeving (zoals nu over het wo en de rol van de docenten), kan worden gesteld dat er sprake is van een toch wel bonte lappendeken. Opleidingen moeten behoorlijk stevig in de schoenen staan om alles binnen de vereiste kaders vorm te geven, met een algemene aanpak, afspraken over studieplannen, het vastleggen van overeenkomsten met derde partijen en het hebben van een breed team onderwijsgevendend die soepel in samenspraak met de examencommissie de leerplannen in het algemeen en de individuele scenario's in te vullen en te actualiseren. Het is daarom goed dat er een monitor gaat meelopen en dat daarbij naar we hopen een partij betrokken is die stevig met de voeten in de onderwijsklei staat.

BIJLAGE

Op 14 oktober 2024 is dit wetsvoorstel formeel gepubliceerd. We geven de meest relevante artikelen met tussendoor nog wat aanvullende kanttekeningen.

ARTIKEL I

De Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1.1 wordt na onderdeel m een onderdeel ingevoegd, luidende:

m1. eenheid van leeruitkomsten: onderwijseenheid waarin een samenhangend geheel van kennis, inzicht en vaardigheden is opgenomen welke een student op een leerwegaafhankelijke wijze kan verwerven en waarvan de beheersing op een leerwegaafhankelijke wijze kan worden aangetoond;

Hierbij wordt in formele zin de 'eenheid van leeruitkomsten' (EL) neergezet als een sub-versie van de reguliere onderwijseenheid (OE).

Dat binnen een reguliere OE eveneens kan worden gewerkt met onafhankelijke leerwegen en daaraan gekoppelde toetsing is in veel eerdere reacties en beschouwingen aangetoond, als dit binnen een OER is vastgelegd en in de studiehandleiding voor een vak (eenheid) is beschreven. We laten die discussie hier maar verder achterwege.

B

In artikel 7.3 wordt onder vernummering van het derde tot en met zesde lid tot vierde tot en met zevende lid, een lid ingevoegd, luidende:

3. Duale opleidingen, deeltijdse opleidingen, voltijdse opleidingen in het hoger beroepsonderwijs en voltijdse opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs met een substantiële praktijkcomponent ten aanzien waarvan dit bij ministeriële regeling is bepaald, kunnen geheel of gedeeltelijk bestaan uit eenheden van leeruitkomsten. Bij deze ministeriële regeling worden tevens voorschriften van procedurele aard vastgesteld met betrekking tot de toepassing van dit lid. Deze voorschriften bevatten in ieder geval een regeling over de wijze waarop de docenten die verbonden zijn aan de desbetreffende opleiding kunnen instemmen met het gebruik van eenheden van leeruitkomsten.

Helder, op basis van eerdere opmerkingen. Het staat hier wel heel algemeen met 'kunnen instemmen met het gebruik van leeruitkomsten'. Dat gebruik kan op veel manieren plaatsvinden. Dat wordt dus een kwestie van goed opletten in de komende jaren, en bij de evaluatie resp. monitoring.

C

Aan artikel 7.7 wordt een lid toegevoegd, luidende:

6. In afwijking van het tweede lid, kan bij de opleiding in het wetenschappelijk onderwijs beroepsuitoefening plaatsvinden gedurende de propedeutische fase van een bacheloropleiding of, indien die fase niet is ingesteld, gedurende de eerste periode in die opleiding met een studielast van 60 studiepunten, indien de beroepsuitoefening plaatsvindt binnen een eenheid van leeruitkomsten.

Prima. De beroepsuitoefening kan dus ook in de eerste fase best over meerdere eenheden van die fase worden verdeeld.

D

Artikel 7.8 wordt als volgt gewijzigd:

1. Aan het slot van het eerste lid wordt een volzin toegevoegd, luidende:
Indien de bacheloropleiding geheel bestaat uit eenheden van leeruitkomsten, kan het instellingsbestuur daarbij onderscheid maken naar de inrichting van die opleiding, bedoeld in artikel 7.7, eerste lid.

Ook dit is aan de orde geweest. Het gaat dus over het kunnen volgen van de opleiding, en niet om het geheel bestaan ervan van programma's met EL's. Dat kan ook als het om een deel gaat voor de opleiding, en dan kan het gaan om verschillende EL's.

2. Onder vernummering van het derde tot en met vijfde lid tot vierde tot en met zesde lid, wordt een lid ingevoegd, luidende:

- 3 Indien een deeltijdse of duale bacheloropleiding in het hoger beroepsonderwijs geheel bestaat uit eenheden van leeruitkomsten, kan het instellingsbestuur, in afwijking van het tweede lid, besluiten geen propedeutische fase in te stellen. Het instellingsbestuur kan daarbij onderscheid maken naar de inrichting van die opleiding, bedoeld in artikel 7.7, eerste lid.

Idem, zoals bij de vorige opmerking. Het gaat om het kunnen programmeren van een leerlijn binnen de bacheloropleiding die volledig uit EL's bestaat.

E

Artikel 7.13, tweede lid, wordt als volgt gewijzigd:

2. Onder vervanging van ‘, en’ aan het slot van onderdeel x door een komma en onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel y door ‘, en’ wordt een onderdeel toegevoegd, luidende: z. indien van toepassing, de wijze waarop en de termijn waarbinnen het studieplan, bedoeld in artikel 7.14a, wordt vastgesteld.

F

Na artikel 7.14 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 7.14a. Studieplan bij eenheden van leeruitkomsten

1. Indien de student een of meerdere eenheden van leeruitkomsten volgt, en voornemens is gebruik te maken van de mogelijkheid tot leerwegaafhankelijke invulling daarvan, stelt het instellingsbestuur in overleg met de student per maximaal 30 studiepunten, of, indien de studielast van een eenheid van leeruitkomsten meer bedraagt, per eenheid van leeruitkomsten, een studieplan vast.
2. In het studieplan is ten minste opgenomen:
  - a. op welke eenheid of eenheden van leeruitkomsten het studieplan van toepassing is;
  - b. de wijze waarop de student de kennis, het inzicht en de vaardigheden van een eenheid van leeruitkomsten voornemens is te gaan verwerven;
  - c. de wijze waarop de student wordt begeleid; en
  - d. de wijze waarop de beheersing van de eenheid of eenheden leeruitkomsten zal worden aangetoond en beoordeeld.
3. De overeenkomst, bedoeld in artikel 7.7, vijfde lid, wordt, indien van toepassing, als bijlage aan het studieplan toegevoegd.
4. Bij het vaststellen van het studieplan wordt rekening gehouden met de uitgangspositie, werksituatie, kenmerken en behoeften van de student.